

REARTIKULACE POPRAVY MIKULÁŠE DRÁBÍKA STRÁŽNICKÉHO

Filip Martinek

V posledním období jsem poznal, že mnohdy je lépe některé věci znovu vynášet na světlo, že někdy je nad objevení pouhé *znovu-pochopení*, že věci vpadlé do dějin je potřeba reartikulovat. Není tomu jinak ani v případě tajemného náboženského vizionáře a bratrského duchovního ze Strážnice. V tomto textu se nebudu zabývat přímým výkladem spisů někdejšího spolužáka J. A. Komenského, ale zaměřím se na *znovu-pochopení* poprav, ke které byl Mikuláš Drábík Strážnický odsouzen, na reartikulaci této poprav. Na popraviště jej přivedly ne pouze jeho spisy, ale také životní jednání. Drábík byl označen za kacíře a zrádce. Při prozkoumání Drábíkova životopisu se můžeme setkat s konstatováním, že Drábík byl alkoholik. Viděno dobovou optikou razantní protireformační snahy bychom měli uvažovat, zda to nebyly pouhé snahy zdiskreditovat věrohodnost náboženských vizí strážnického kazatele.

Při snaze reartikulace Drábíkova života jdoucího od mladých let až k potupné popravě používám záznamy uchované *Vlastivědným věstníkem moravským* v letech 1946 a 1991 pod hlavičkou *Muzejní a vlastivědné společnosti*. Za toto zachování vděčíme zejména literárnímu vědci, historikovi a archiváři Janu Skutilovi (1934–1998).

Mikuláš Drábík Strážnický (5. 12. 1588 ve Strážnici – 16. 7. 1671 v Bratislavě/Prešpurku), mající své jméno, totiž ono *Mikuláš*, po biskupovi sv. Mikuláši z Myry, se narodil do rodiny významné osobnosti strážnického veřejného života (bydleli v č. p. 114, Bednářská ulice). Jeho otec Jan byl nejprve fojtem (1597), pak předním konšelem (1598) a nakonec i rychtářem města (1603). Po jeho smrti se matka Kuna znovu provdala. Vzala si Pavla Tučka, který

byl v roce 1620 strážnickým purkmistrem. Rodina byla tedy velmi dobře situována a Drábík měl vynikající podmínky pro studium.

A tak se také stalo, že studium na strážnické (vyšší a nižší) bratrské škole, v letech 1604–1605, ustanovilo přátelství mezi Mikulášem Drábíkem a J. A. Komenským, který po smrti svých rodičů bydlel ve Strážnici u své tety na tzv. Suchém řádku. Manželem Komenského tety byl Martin Nohál, toho času člen městské rady ve Strážnici. I v tomto prostředí byla tedy nastavena jakási spřízněnost rodin a oba chlapani k sobě měli velmi blízko. Patrně spolu také byli očitými svědky vypálení Strážnice v důsledku vpádu sedmihradského knížete Bočkaje (14. 5. 1605). Tato nešťastná událost zanechala smrt v rodině Komenského a byla také (nejspíše) příčinou

jeho odchodu ze Strážnice do Nivnice. O jedenáct let později se cesty Komenského a Drábíka střetávají na synodu v Žeravicích, kde jsou společně ordinováni do duchovenského úřadu. Období duchovenské činnosti je přerušeno bitvou na Bílé hoře.

Bílá hora zůstane navždy v našich národních dějinách místem prolití krve a smutku nad ztrátou náboženské svobody. Nastoupila mnohdy velmi krutá rekatolizace obyvatelstva. Kdo se nechtěl zřítí své konfese a přijat za své římskokatolictví, se zlou se potázal. Mnohé prameny hovoří o mučení, pronásledování a hanobení. Někteří lidé raději zanechávali svůj majetek ležet ladem a utíkali za hranice, natolik si své víry vážili. Atmosféru, i v kontextu s J. A. Komenským, vystihuje popěvek: „*Nevzali jsme s sebou nic, po všem veta, jen Bibli kralickou, Labyrint světa.*“

I Drábík prchá pryč před jistým pronásledováním. Ukrývá se ve Fulneku, kde nalezne zázemí u Komenského. Ihned v roce 1621 je však Fulnek dobyt a Drábík se navrácí do Strážnice, nesouce s sebou Komenského rukopisy a tehdy vzácné dílo *O pohybech zemských těles* od Koperníka. Drábík následně odchází do Lednice, do Uher, kde vládne Rákoczi. Zde se objevuje domnělé nařčení z opilství a Drábíkovi je zakázáno kázat a vykonávat duchovenskou činnost, živí se jako prodejce sukna. Nařčení z opilství se tedy objevuje dříve nežli záznamy o revelacích.

Od let 1638, což je pravděpodobnější, nebo 1643, což se nezdá toliko plauzibilní, se v životě Mikuláše Drábíka zjevují vize, jejichž původ Drábík vyvozuje od Ducha svatého. Vize podporovaly tužby Komenského, který se domníval, že české země budou osvobozeny z područí Habsburků, že bude nastolena vláda pravdy, míru a Ducha svatého. Právě v koexistenci a korelaci podobných vizí (Kotter a Poniatowská) J. A. Komenský publikuje dvě knihy: *Lux in tenebris* v roce 1662 a *Lux e tenebris* v roce 1665. V knize z roku 1659 (*Historia revelationum*) zmíněná vidění Komenský interpretoval. První zjevení (vize) Drábíkovo se mělo udát v roce 1638, kdy při cestě na Moravu uslyšel hlas z nebe. Tento hlas hovořil

o vítězství Jiřího II. Rákocziho. Otázkou zůstává, zda by hluboce věřící křesťan a rozum užívající filosof, jakým J. A. Komenský bezpochyby byl, uvěřil nějakým blábolům opilce. Je nutné se ptát, zda ve vizích Mikuláše Drábíka skutečně nemohl nějakým způsobem působit Duch svatý. Toto působení mohlo být posléze zastřeno vůlí vlastního přání anebo i něčím jiným.

22. 4. 1671 byl Mikuláš Drábík Strážnický zajat v Lednici a odsouzen k trestu smrti. Skutečnou příčinou jeho zatčení a odsouzení byla politická motivace přípravy možného „odboje“, ke kterému vyzývaly jeho revelace. Uvedenou příčinou byla *urážka velebnosti zemské i Boží*. Drábík byl označen za ideologa vzpoury, buřiče a štváče. Proctví o jeho vlastní smrti se mu splnilo z jedné poloviny. Zemřel ve věku 84 let, avšak nikoli na své faře v Lipníku na Moravě, jak předpovídal, ale na popravišti v Prešpurku, a to potupnou smrtí. Byla mu uťata hlava a současně pravá ruka, vyrván jazyk a přibit na veřejný sloup. Trup, hlava a ruka – toto vše bylo vyneseno na popraviště a spáleno. Jeho knihy a knihy Komenského byly spolu s tím vším spáleny, popel byl rozmetán v Dunaji.

Je důležité si uvědomit, že v případě reartikulace popravy Mikuláše Drábíka Strážnického se dotýkáme subtilního tématu proctví. Nemluvíme zde o nějakém hádání anebo kartářství, ale máme co dočinění s náboženským, resp. křesťanským (popř. židovským) pojetím proroka. Zejména bych zdůraznil prorocký jazyk. (Avšak jak ověříme pravdivost slov tohoto jazyka?) Drábík měl několik dní před svým uvězněním říci svým přátelům, že svá proctví stvrdí i krví a že neuhne. To by potvrdovalo i jeho avantgardní chování před soudem, jímž opovrhoval a tropil si z celého soudního procesu žerty. Je potřeba ale také zdůraznit, že Drábíkovy představy sahaly až do extrému, kdy předpokládal pokřesťanštění Turků pomocí překladu Bible do turečtiny, a s jejich pomocí že má být nastolena konfese Jednoty bratrské. Následně pak za pomoci většiny Evropy má být svržen habsburský rod ze své panující pozice.

Bylo by zde potřeba důkladného studia historického, teologického a zejména hermeneutického v oblasti Drábíkových revelací. Předně by bylo nutno rozlišit, co mohla být spíše jakási nadšení, co velkou měrou psychologizující tematika a co skutečná prorocká mluva. S jistotou totiž např. víme, že Mikuláš Drábík přesně předpověděl úmrtí manželky Zikmunda Rákocziho, ke kterému došlo nečekaně 28. 10. 1651.

Mikuláš Drábík Strážnický je jistě tajemná postava našich dějin. Zaslouhoval by si ne pouze reartikulovat některé momenty svého života, jak jsem v této nepatrné práci učinil já, ale zejména by si zaslouhoval reediční vydání svých sebraných spisů, které by tak mohly posloužit k detailnějšímu prozkoumání jeho revelací (a to i v kontextu komeniologických studií).

„Uvědomil jsem si, že je člověkem, a ne andělem; ale člověkem, který se více bojí Boha, než dbá na lidi. Že vůči Bohu je pokorný, vůči lidem dost opovázlivý, že mluví a chová se příliš nevázaně a že má k lidem málo ohledů. Jedním slovem, že je to takový hříšník, jako jsme my všichni, ale že není pokrytcem jako většina lidí. Že je ohnivým řečníkem, jehož nemůžeš poslouchat, aniž bys nebyl dojat, ale po ostatních stránkách že je to člověk zcela průměrný.“

J. A. Komenský o M. Drábíkovi
v díle *Historia Revelationum*, 1657